

Pregledni znanstveni članek/Article (1.02)

Bogoslovni vestnik/Theological Quarterly 78 (2018) 4,1005—1015

UDK/UDC: 012Perko F.

Besedilo prejeto/Received: 05/2018; Sprejeto/Accepted: 06/2018

Marko Mohor Stegnar

Predstavitev objavljenih del Franca Perka

Povzetek: Beograjski nadškof dr. Franc Perko (1929–2008) je bil v svojem življenju plodovit pisec člankov, prispevkov, skripta in drugih publikacij. Skupaj jih je objavil nad 450. V obdobju svoje profesorske kariere na Teološki fakulteti (1964–1986) je objavil v povprečju skoraj enajst bibliografskih enot letno. S svojim pisanjem je tako Cerkev na Slovenskem kakor tudi širšo slovensko javnost obogatil s koncilskim pogledom na Cerkev in ekumenska vprašanja. Poleg teh dveh tem njegovi spisi obravnavajo še nekatera druga področja, kot so: zgodovina Cerkve, sveta brata Ciril in Metod, Franc Grivec, predstavitve življenja in dela nekaterih škofov, Cerkev na Slovenskem, duhovništvo, ateizem, ocene knjig, delovanje Cirilmetodijskega društva in Slovenskega duhovniškega društva, aktualna družbeno-politična vprašanja, komunistično nasilje, povojni poboji in politični konflikti na Balkanu v letih 1991–1995. Njegovi spisi odražajo duha drugega vatikanskega koncila in odlično poznavanje zapletenih vprašanj s področja nauka o Cerkvi in ekumenizmu.

Ključne besede: Franc Perko, bibliografija, nauk o Cerkvi, ekumenizem, sveta brata Ciril in Metod

Abstract: **Presentation of Published Works by Franc Perko**

Archbishop of Belgrade Franc Perko ThD (1929–2008) was a prolific writer of articles, papers, lecture notes and other publications. All together there are more than 450 of them. While being a professor at the Faculty of Theology in Ljubljana (1964–1986), he published on average almost eleven biographical units annually. Through his published works, he enriched the Church in Slovenia as well as wider audience with the council view on the Church and ecumenical issues. Apart from these two topics he covered other fields of interest, such as: history of the Church, holy brothers Cyril and Methodius, Franc Grivec, life and works of certain bishops, Catholic Church in Slovenia, priesthood, atheism, book reviews, Cyril-Methodius Society, the Slovene Priest Association, topical socio-political questions, communist aggression, post war massacres, political conflicts in the Balkans in 1991–1995. His writings reflect the spirit of the Second Vatican Council and comprehensive knowledge of complex questions on ecclesiology and ecumenism.

Key words: Franc Perko, bibliography, ecclesiology, ecumenism, saints Cyril and Methodius

1. Uvod

Beograjski nadškof in metropolit dr. Franc Perko (1929–2008) nam je zapustil obsežen opus svoje misli v člankih, različnih prispevkih, skriptih in knjigah. V tem članku bom skušal predstaviti značilnosti njegove bibliografije. Osredotočil se bom predvsem na to, katere teme je obravnaval in v katerih publikacijah je objavljaval svoja dela. Podal bom tudi nekaj statističnih podatkov. Pri pisanju članka sem si pomagal s »Prilogo 1« mojega diplomskega dela z naslovom »Prispevek nadškofa Franca Perka na teološkem in ekumenskem področju« (2013). Omenjena »Priloga 1« obsega 54 strani in vsebuje kronološki seznam bibliografije Franca Perka, ki je opremljen s kratkimi povzetki za vsako bibliografsko enoto posebej.¹ Nekaj gradiva sem tudi na novo pregledal (celotne letnike tednika *Družina* 1965–1986), ki ga v procesu nastajanja diplomskega dela zaradi velikega obsega nisem mogel.² S podrobnejšo analizo vsebine bibliografskih enot sem dobil popolnejši vpogled v značilnosti njegove bibliografije.

2. Tematska področja objavljenih del³

Bibliografija Franca Perka je zelo raznovrstna, saj se je v svojih spisih loteval zelo različnih tem. Ker je bil izredni profesor za ekleziologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, je seveda večina njegovih objavljenih del s tega področja (skupen delež znaša 51 %).⁴ Zelo priljubljena tema njegovih spisov je ekumenizem. Vsak njegov četrti spis je namreč obarvan s to tematiko. Področje nauka o Cerкви, ekumenizma ter misli svetih bratov Cirila in Metoda so tematike njegovih obeh magistrskih del ter doktorske disertacije. Njegovo prvo magistrsko delo iz leta 1961 ima naslov: »Cerkev – občestvo zakramentov: *Communio sanctorum = communio sacramentorum*«. Leta 1963 je zagovarjal svojo doktorsko disertacijo z naslovom »Teologija in filozofija sv. Cirila in Metoda« (obseg 213 strani). Drugo magistrsko delo, ki ga je napravil leta 1968 na Vzhodnem inštitutu v Rimu (*Pontificium Institutum Orientalium Studiorum*), je naslovljeno: »Nauk o Cerкви v spisih teologov srbske (pravoslavne) Cerkve po letu 1945«. ⁵

Franc Perko je na Teološki fakulteti nasledil prof. dr. Franca Grivca, ki mu je bil tudi mentor pri prvem magistrskem delu in doktorski disertaciji. O svojem men-

¹ »Priloga 1« vsebuje vsa objavljena in tudi nekatera neobjavljena dela Franca Perka. Izjema so članki, ki jih je objavil v tedniku *Družina* in listu *Blagovest*.

² Po končanem raziskovanju sem ugotovil, da ima sistem COBISS evidentirano le dobro tretjino bibliografije Franca Perka. Do preostalega gradiva sem prišel z iskanjem v posameznih revijah, knjigah, zbornikih in drugih publikacijah.

³ V tem poglavju so med navedenimi objavljenimi deli v poševnem tisku upoštevana vsa objavljena dela Franca Perka, razen članki, ki jih je objavljaval v *Družini* in *Blagovesti*.

⁴ Ta statistični podatek obsega celotno bibliografijo Franca Perka, pri čemer niso upoštevani zgolj članki, ki jih je objavljaval v *Družini* in obdobju 1987–2008.

⁵ Originalni naslov se glasi *Doctrina de Ecclesia in scriptis theologorum Ecclesiae Serbicae post annum 1945*.

torju, ki je umrl ravno na dan zagovora njegove doktorske disertacije (Perko 2006, 2), je leta 1963 objavil prispevek v zborniku *Kraljestvo božje*: »Dr. Franc Grivec: znanstvenik – raziskovalec življenja in delovanja slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda«. Dve leti kasneje je v knjižici *Srečanja: Dogodki, misli in pobude ob stikih pravoslavnih in slovenskih katoliških bogoslovcev* objavil prispevek z naslovom: »Nadaljujmo delo prelata prof. dr. Fr. Grivca«.

Z doktorsko disertacijo (»Filozofija in teologija sv. Cirila in Metoda«) je nadaljeval raziskovanje dr. Grivca. Prav tako je o življenju svetih bratov Cirila in Metoda, njuni misli in pomenu za slovenski narod napisal več člankov in drugih prispevkov. Zato ga dr. Ciril Sorč povsem upravičeno imenuje za naslednika Grivčeve misli (2003, 172). Poleg doktorske disertacije so njegova objavljena dela o Cirilu in Metodu naslednja: »Problem Metodove nadškofije« (*Nova pot* 14, 1962),⁶ »Delovanje Cirila in Metoda med Panonskimi Slovenci« (*Nova pot* 15, 1963), »Kongres slovanske zgodovine v čast sv. Cirilu in Metodu v Salzburgu« (*Nova pot* 15, 1963), »Sv. Ciril in Metod – ustanovitelj slovanskega bogoslužja« (*Služba božja: liturgijsko pastoralna revija* (Makarska, Hrvaška) 3, 1963), »Delo Slovencev za krščansko edinstvo« (*Srečanja: Dogodki, misli in pobude ob stikih pravoslavnih in slovenskih katoliških bogoslovcev*, 1965), »Prva slovenska metropolija in njen pomen za Slovence« (*Nova pot* 17, 1965), »Teološko-vsebinski pregled v zgradbo Metodijevega žitja« (*Bogoslovni vestnik* 25, 1965), »Kdo sta bila in kaj Slovanom pomenita Ciril in Metod« (*Prešernov koledar* 1970, 1969), »Slovenska Koroška je proslavila spomin sv. Cirila in Metoda« (*Nova pot* 22, 1970), »Boj za osvoboditev človeka v delovanju sv. Cirila in Metoda« (*Glasnik SDD* 5, 1975), »Priznanje delu sv. Cirila in Metoda« (*Kraljestvo božje* 35, 1980) in »Metodovo leto« (*Misli* (Kew, Victoria, Avstralija), 1985).

Franco Perko ni bil le odličen poznavalec življenja sv. Cirila in Metoda, ampak je imel prav tako globok uvid v zgodovino Cerkve. Dve leti je celo poučeval zgodovino Cerkve na Teološki fakulteti, ko je nasledil pokojnega prof. Maksa Miklavčiča (Perko 2006, 3). Članki, ki v celoti ali pretežno obravnavajo zgodovino Cerkve, so: »Novi pogledi na vzhodni razkol« (*Nova pot* 18, 1966), »Pogled v preteklost in sedanjost srbske pravoslavne Cerkve« (*Kraljestvo božje* 23, 1966), »Kristjan pred Leninovim mavzolejem« (*Koledar Mohorjeve družbe za leto 1970*, 1969), »Zgodovinske značilnosti Cerkve na Slovenskem« (*Cerkev kot božje ljudstvo: pogloblitve ideje drugega vatikanskega koncila o Cerkvi in njenem življenju*, 1973), »Zgodovinsko ozadje 2. vatikanskega koncila« (*Cerkev kot božje ljudstvo: pogloblitve ideje drugega vatikanskega koncila o Cerkvi in njenem življenju*, 1973), »Zgodovinsko ozadje reformacije« (*Kraljestvo božje* 28, 1973), »Ožine in širine v naši cerkveni preteklosti« (*Cerkev v sedanjem svetu* 10, 1976), »Evangeliki v Jugoslaviji« (*Kraljestvo božje* 33, 1978), »Raznoličnost – dediščina preteklosti« (*Cerkev v sedanjem svetu* 14, 1980), »Rusko krščanstvo nekdanje in danes« (*Zbornik prispevkov: Znanstveno srečanje Ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije*, 1990), »Med izobčenjem in spravnim objemom: Vzroki za razkol – razlogi za edinstvo« (*Kraljestvo božje* 57,

⁶ V tem poglavju za naslovom v oklepaju navajam ime publikacije, v kateri je bilo posamezno delo objavljeno in leto objave.

2002) in »Dobrotnik slovenskega naroda« (*Svobodna Slovenija: Eslovenia libre* (Buenos Aires, Argentina), 2007).

Manjši del njegove bibliografije predstavlja opisovanje življenja svetnikov in drugih pomembnih cerkvenih osebnosti. V monografiji *Leto svetnikov* je v tretjem in četrtem zvezku predstavil življenje naslednjih svetnikov: sv. Cirila in Metoda (1972d, 53–70), sv. Gorazda in Klimenta Ohridskega ter drugih učencev Cirila in Metoda (1972b, 216–225), sv. Štefana Prvovenčanega (1972a, 627–628), prvega kijevskega škofa sv. Mihaela (1972c, 689) in sv. Štefana Slepega (1973, 72–73). V članku »Škof Josip Strossmayer – glasnik jugoslovanske ideje in miselnosti 2. vati-kanskega koncila«, ki ga je objavil v reviji *Nova pot*, je opisal življenje škofa Jurija Strossmayerja in njegov prispevek za Cerkev (1970, 10–12). Napisal je še članke »Smrt ohridskega in makedonskega arhiepiskopa Dositeja« (*Kraljestvo božje* 36, 1981), »Msgr. Alojzij Turk, beograjski nadškof v pokoju: Ob 80-letnici življenja posvečenega katoličanom v diaspori in delu za edinost Cerkve« (*Mohorjev koledar 1990*, 1989) in »Prerok za naš čas« (*Mohorjev koledar 2004*, 2003).

S številnimi članki s področja nauka o Cerkvi je Franc Perko seznanjal slovensko javnost z učenjem koncilskih očetov. Pomembnejši članki na to temo so: »Božje kraljestvo v dogmatični konstituciji ›Luč narodov‹« (*Kraljestvo božje* 23, 1966), »Pokoncilske marginalije: I. Nova ekleziologija« (*Nova pot* 18, 1966), »Poročilo o mednarodnem kongresu teologije 2. vati-kanskega koncila« (*Bogoslovni vestnik* 26, 1966), »Zakramentalni značaj božjega občestva« (*Cerkev v sedanjem svetu* 2, 1968), »O odgovornosti v Cerkvi v luči dogmatične konstitucije ›Lumen gentium‹« (*Bogoslovni vestnik* 29, 1969), »Cerkev institucija in odrešensko dogajanje« (*Bog-slovni vestnik* 30, 1970), »Cerkev je božje ljudstvo« (*Cerkev kot božje ljudstvo: poglavitne ideje drugega vati-kanskega koncila o Cerkvi in njenem življenju*, 1973), »Ekleziološke osnove malih občestev« (*Cerkev v sedanjem svetu* 8, 1974), »Cerkev – karizmatično gibanje« (*Cerkev v sedanjem svetu* 10, 1976), »Delna in krajevna Cerkev« (*Bogoslovni vestnik* 36, 1976), »Cerkev – božje človeško okolje« (*Božje okolje* 1, 1977), »›Če en ud trpi, trpe z njim vsi udje‹ (1 Kor 12,26)« (*Božje okolje* 2, 1978), »Cerkev – kal božjega kraljestva« (*Božje okolje* 7, 1983), »Vesoljnost – edinost – pluralnost« (*Cerkev v sedanjem svetu* 18, 1984) in »Vsi narodi so pokli-cani v božje ljudstvo« (*Božje okolje* 8, 1984).

Za potrebe slušateljev na Teološki fakulteti je napisal več skript. Večina od njih obravnava področje nauka o Cerkvi. Med njimi je tudi njegovo najobsežnejše delo »Nauk o Cerkvi: (Ekleziologija)« (1971), ki obsega 226 strani. Ostala skripta so naslednja: »Uvod v ekumensko bogoslovje« (1965), »Cerkev« (1966), »Nauk o Cer-kvi« (1967), »Vzhodne Cerkve« (1967), »Nauk o Cerkvi: izbrana vprašanja za ka-tehetski tečaj« (1970), »Principi ekumenizma« (1974), »Teološke osnove dialoga« (1976/1977), »Osnove teologije nekatoliških Cerkva: (Temeljne točke)« (1977) in »Nauk o Cerkvi: Za privatno rabo slušateljev Tečaja za pastoralne delavce s kate-hetsko specializacijo na Teološki fakulteti v Ljubljani« (1981).

Franc Perko je svojo ekumensko misel oblikoval tako s študijem koncilskih do-kumentov in druge literature kakor tudi z osebnimi stiki s kristjani in cerkvenimi

voditelji različnih krščanskih Cerkev (posebej s pravoslavnicami). Aktualno situacijo in praktične smernice, kako živeti ekumenizem, je leta 1969 predstavil v članku »Stiki in sodelovanje s pravoslavnicami brati«, ki ga je objavil v reviji *Cerkev v sedanjem svetu* (1969, 159–160). V letih 1988 do 1998 je bil član Katoliško-pravoslavne komisije za dialog (Perko 2006, 3). To dokazuje, da je bil ugledna in priznana osebnost na področju prizadevanj za edinost med kristjani. Od 1970 do 2003 je bil sourednik oziroma član uredniškega odbora ekumenskega zbornika *V edinosti (Kraljestvo božje)*. Zanj je prav tako prispeval mnogo člankov. Svoj prvi članek o ekumenizmu je leta 1964 objavil v reviji *Nova pot* z naslovom: »Verska svoboda – temelj ekumenizma«. Leto kasneje je napisal že omenjena skripta »Uvod v ekumensko bogoslovje«. Njegovo nekoliko obsežnejše delo o ekumenizmu je prav tako knjižica »Vzhodne Cerkve« (1967), ki se je uporabljala kot pomožna skripta pri predmetu »Vzhodno bogoslovje«. Drugi pomembnejši spisi o ekumenizmu so: »Novi pogledi na vzhodni razkol« (*Nova pot* 18, 1966), »Pogled v preteklost in sedanjost srbske pravoslavne Cerkve« (*Kraljestvo božje* 23, 1966), »Pokoncilске marginalije: II. Ekumenizem je pognal korenine« (*Nova pot* 18, 1966), »Podatki o nekatoliških Cerkvah in skupnostih, ki so se udeležile 2. vatikanskega koncila« (*Nova pot* 19, 1967), »Kaj zahteva od duhovnika ekumenski pravilnik« (*Cerkev v sedanjem svetu* 3, 1969), »Popolna edinost kdaj?« (*Cerkev v sedanjem svetu* 3, 1969), »Skupnost pri svetih obredih – znak edinosti ali pot k edinosti« (*Kraljestvo božje* 25, 1970), »Perspektive ekumenizma v prihodnosti« (*Kraljestvo božje* 31, 1976), »Ekumensko gibanje pri nas« (*Glasnik SDD* 7, 1977), »Etika vir edinosti« (*Cerkev v sedanjem svetu* 15, 1981), »Anglikansko-katoliški dialog« (*Kraljestvo božje* 37, 1982), »Ali je edinost kristjanov možna?« (*20 let po koncilu: Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence*, 1984), »Kako daleč smo na poti sprave vseh kristjanov v edinosti?« (*Cerkev v sedanjem svetu* 32, 1998) in »Vizija prihodnosti Kristusove Cerkve« (*Cerkev v sedanjem svetu* 32, 1998).

Edina njegova povsem samostojna monografska publikacija, ki jo je napisal in izdal v založbi, je *Verstva v Jugoslaviji*. Izšla je v redni knjižni zbirki Mohorjeve družbe v Celju za leto 1978. V njej so podrobno predstavljena verstva na območju takratne Jugoslavije. Obseg knjige je 210 strani. V naslednjih člankih je razpravljal o (ne)veri ter o odnosu do neverujočih: »Nevera – eksistencialni pesimizem, vera – eksistencialni optimizem« (*Znamenje* 6, 1976), »Neverujoči in božja volja« (*Božje okolje* 5, 1981), »Mednarodni simpozij »Znanost in vera«« (*Kraljestvo božje* 39, 1984), »Vsi narodi so poklicani v božje ljudstvo« (*Božje okolje* 8, 1984) in »Katedra za dialog« (*Bogoslovni vestnik* 50, 1990).

Franco Perko je bil zelo priljubljen predavatelj. Na to kažejo njegova številna objavljena predavanja, ki imajo naslov: »Cerkev institucija in odrešenijsko dogajanje« (*Bogoslovni vestnik* 30, 1970), *Eden je Gospod* (1973), »Nevera – eksistencialni pesimizem, vera – eksistencialni optimizem« (*Znamenje* 6, 1976), »Prihodnja ena krščanska Cerkev« (*Bog v človeški zavesti in življenju*, 1977), »Zgodovinska pot k verski svobodi« (*Vera in svoboda: Zbornik predavanj s teološkega tečaja za študente in izobražence o aktualnih temah 1977–78*, 1978), »Evangelij in ideologije« (*Duha ne ugašajte: Zbornik predavanj s teološkega tečaja za študente in izobra-*

žence o aktualnih temah 1978–79, 1979), »Človek zaradi struktur ali strukture zaradi človeka?« (Živeti za smrt?: Zbornik predavanj s teološkega tečaja za študente in izobražence o aktualnih temah 1979–80, 1980), »Slovenska Cerkev iz preteklosti v prihodnost« (*Draga 1980: zbornik petnajstih študijskih dni*, 1981), »Ali je vera zasebna zadeva?« (*Poslednja Revolucija: Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence 1981–82*, 1982), »Ali je edinost kristjanov možna?« (*20 let po koncilu: Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence*, 1984), »Med vami pa ni tako« (Čas in njegova znamenja: Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence 1987/1988, 1988), »Skupina – občestvo – Cerkev kot kraj novih odnosov« (*Kateheza – vzgoja za nove odnose*, 1990), »The Edge of Hell« (*The Catholic World Report* (San Francisco, ZDA), 1992), »Prebujanje Cerkve na Slovenskem po koncilu« (*Zbornik ob 30-letnici Teološkega tečaja*, 1996), »Oblikovanje novega ozračja medsebojnega zaupanja na Balkanu« (*Kraljestvo božje* 52, 1997), »Med izobčenjem in spravnim objemom: Vzroki za razkol – razlogi za edinost« (*Kraljestvo božje* 57, 2002) in »Katoliška Cerkev in pravoslavlje: Nekaj misli o stanju v Slomškovem času in o današnjih odnosih« (*Kraljestvo božje* 60, 2005).

Priljubljenost predavanj Franca Perka je moč iskati v njegovi težnji po razumljivem podajanju strokovno teoloških tem. Prav tako je v svojih člankih rad izpostavljaj eklesiološki ali ekumenski vidik področja liturgije in zakramentov. To je nakazal že s svojim prvim magistrskim delom (»Cerkev – občestvo zakramentov: *Communio sanctorum = communio sacramentorum*«, 1961). O tem nam tudi govorijo naslednji članki: »Sv. Ciril in Metod – ustanovitelja slovanskega bogoslužja« (*Služba božja: liturgijsko pastoralna revija*, 1963), »Neločljivost zakona in vzhodne tradicije« (*Nova pot* 19, 1967), »Nedelja v pokoncilski dobi« (*Cerkev v sedanjem svetu* 1, 1967), »Zakramentalni značaj božjega občestva« (*Cerkev v sedanjem svetu* 2, 1968), »Zakrament pokore na krščanskem vzhodu« (*Cerkev v sedanjem svetu* 3, 1969), »Skupnost pri svetih obredih – znak edinosti ali pot k edinosti« (*Kraljestvo božje* 25, 1970), »Temelji zakramentalnosti v krščanstvu« (*Cerkev v sedanjem svetu* 5, 1971), »Pomen zakramentov za rast Cerkve« (*Kraljestvo božje* 29, 1974), »Občestvena razsežnost zakramenta pokore« (*Cerkev v sedanjem svetu* 11, 1977), »Delovanje Svetega Duha v liturgiji« (*Cerkev v sedanjem svetu* 13, 1979) in »Pomen bogoslužnega prostora za sodobnega človeka in kristjana« (*Cerkev v sedanjem svetu* 19, 1985).

V svojih delih, ki se navezujejo na nauk o Cerkvi, je v nekaterih člankih konkretno aktualiziral koncilski nauk o Cerkvi. S tem je podajal konkretne smernice za pastoralno delovanje Cerkve: »Kakšne spremembe zahteva 2. vatikanski koncil v katehizaciji nauka o Cerkvi« (*Bogoslovni vestnik* 26, 1966), »Nedelja v pokoncilski dobi« (*Cerkev v sedanjem svetu* 1, 1967), »Anketa o sinodi: Dr. Franc Perko, predavatelj na Teološki fakulteti v Ljubljani« (*Cerkev v sedanjem svetu* 3, 1969), »Nekaj misli o teoloških osnovah nove pastorale« (*Cerkev v sedanjem svetu* 8, 1974), »Medžupnijsko sodelovanje – odsev novega pojmovanja Cerkve« (*Cerkev v sedanjem svetu* 12, 1978), »Župnija – uresničenje Cerkve sedaj in tukaj« (*Cerkev v sedanjem svetu* 13, 1979), »Skupina – občestvo – Cerkev kot kraj novih odnosov«

(*Kateheza – vzgoja za nove odnose, Katehetski teden*, 1990) in »Znamenja časa so vedno nova« (*Cerkev v sedanjem svetu* 36, 2002).

Pisal je članke, ki so nekakšni pastoralni premisleki o Cerkvi na Slovenskem v njenem preteklem in sedanjem položaju: »Prebujanje Cerkve na Slovenskem po koncilu« (*Zbornik ob 30-letnici Teološkega tečaja*, 1996), »Pogled na prihodnost Cerkve na Slovenskem« (*Cerkev kot božje ljudstvo: poglavitne ideje drugega vati-kanskega koncila o Cerkvi in njenem življenju*, 1973), »Zamujanje preнове nezvestoba odrešensjkemu poslanstvu« (*Cerkev v sedanjem svetu* 7, 1973), »Ekumensko gibanje pri nas« (*Glasnik SDD* 7, 1977), »Slovenska Cerkev iz preteklosti v prihodnost« (*Draga 1980: zbornik petnajstih študijskih dni*, 1981), »Cerkev na Slovenskem in vprašanje pluralnosti: Pluralnost v Cerkvi na Slovenskem« (*Bogoslovni vestnik* 43, 1983), »Ciril-Methodovo gibanje« (*Slomškov simpozij v Rimu*, 1983), »Strpnost in ljubezen – vrednoti za naš čas« (*Cerkev v sedanjem svetu* 20, 1986), »Teološka fakulteta v službi naroda in Cerkve« (*Bogoslovni vestnik* 50, 1990), »Pre-nova Cerkve na Slovenskem ob koncu 20. stoletja« (*Bogoslovni vestnik* 59, 1999) in »Znamenja časa so vedno nova« (*Cerkev v sedanjem svetu* 36, 2002).

Nekateri njegovi članki se dotikajo tudi drugih teoloških tem kot zgoj eklezio-loških. Takšen je na primer članek »Skrivnost človeka v Kristusu« (*Cerkev v seda-njem svetu* 11, 1977), ki se dotika teološke antropologije. Naslednji članki so po-sebej povezani s temo duhovništva z vidika nauka o Cerkvi, duhovniške formacije in položaja v družbi: »Mesto duhovnika – prezbiterja v Kristusovem skrivnostnem telesu« (*Nova pot* 16, 1964), »Dopolnilno izobraževanje duhovnikov« (*Cerkev v sedanjem svetu* 5, 1971), »Kako ocenjujemo naše izobraževanje?« (*Cerkev v seda-njem svetu* 5, 1971), »Duhovnik v slovenski samoupravni družbi in nove perspek-tive njenega razvoja« (*Glasnik SDD* 2, 1972) in »Tečaj za duhovniško duhovnost« (*Božje okolje* 4, 1980).

Leta 1959 je Franc Perko vstopil v Cirilmetodijsko društvo katoliških duhovnikov LR Slovenije, ki se je kasneje preimenovalo v Slovensko duhovniško društvo. Kot sam poroča, je po štirinajstih letih iz društva izstopil (2006, 2). V tem obdobju je objavljaj nekaj člankov povezanih s poslanstvom in delovanjem društva: »Delo med nečlani in vzroki dosedanjih neuspehov med mlajšo duhovščino« (*Desetle-tnica Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LRS*, 1959), »Vprašanje so-cialistične in verske zavesti« (*Šesti občni zbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LRS* 1961, 1962), »Naše društvo v prihodnosti« (*Nova pot* 21, 1969), »Pravilna pot naprednih sil slovenske cerkve: Ob 20-letnici Ciril-metodijskega društva« (*Delo*, 18. oktober 1969), »Govor na 8. občnem zboru CMD« (*Nova pot* 22, 1970) in »Socialistična zveza, duhovniško društvo in nekateri aktualni problemi našega duhovniškega delovanja« (*Glasnik SDD* 2, 1972).

Družbeno-politične teme so mu bile zelo blizu. V začetku sedemdesetih let je v številnih člankih analiziral položaj kristjanov v družbi. O tem pričajo naslednji članki in drugi prispevki: »Slovenski kristjan v samoupravni družbi« (*Znamenje* 1, 1971), »Duhovnik v slovenski samoupravni družbi in nove perspektive njenega razvoja« (*Glasnik SDD* 2, 1972), »Ločitev Cerkve od države v samoupravni družbi«

(*Znamenje* 2, 1972), »Ob pripravi novega republiškega zakona o pravnem položaju verskih skupnosti« (*Znamenje* 2, 1972), »*Sunt certi denique fines ...*: Nekateri problemi v zvezi z idejno angažirano šolo« (*Znamenje* 2, 1972), »Ob osnutku nove ustave« (*Znamenje* 3, 1973), »Razčiščevanje odnosov med vernimi in nevernimi: Sožitje ali svetovnonazorski šovinizem« (*Znamenje* 3, 1973), »Človek – družbeno bitje« (*Človek in kristjan v današnji slovenski družbi in Cerkvi*, 1979), »Zgodovina Cerkve v šolskih učbenikih« (*Bogoslovni vestnik* 41, 1981), »Ali je vera zasebna zadeva?« (*Poslednja Revolucija: Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence 1981–82*, 1982) in »Kitajski komunisti in religija« (*Kraljestvo božje* 38, 1983).

Svoje članke v listu *Blagovest* je objavljajal v letih od 1988 do 2001. Prispeval je različne prispevke, kot so: uvodniki (ki jih je redno pisal za vsako številko, dokler ni postal msgr. Stanislav Hočevar nadškof koadiutor), čestitke za praznike, pridige, nagovori, pastirska pisma, poročila iz življenja krajevne in vesoljne Cerkve, poročila o aktualnih ekumenskih prizadevanjih in predstavitve papeških okrožnic. Sodeloval je tudi v uredniškem odboru omenjenega lista. O svojem življenju in škofovskem delovanju v Beogradu je objavil tudi prispevek v *Mohorjevem koledarju 2000* z naslovom »Trinajst let službe v Beogradu« (1999). Njegovo vodenje beograjske nadškofije in metropolije je segalo v čas vojne na Balkanu po razpadu Jugoslavije. O tem je pisal v članku »The Edge of Hell« (*The Catholic World Report* (San Francisco, ZDA), 1992). Po vojni je sodeloval na različnih konferencah, kjer je bilo govora o posledicah vojne in miru na Balkanu. V zvezi s tem je objavil naslednja dva prispevka: »Oblikovanje novega ozračja medsebojnega zaupanja na Balkanu« (*Kraljestvo božje* 52, 1997) ter »Creating a New Atmosphere of Mutual Trust« (*Regional Contact* 12 (Maribor), 1998).

V zadnjih letih njegovega življenja je zelo odmevalo njegovo odkrito govorjenje v medijih o povojnih pobojih. Na to temo so bili objavljeni štirje njegovi prispevki v publikacijah: »Genocid v Rogu: tragedija in upanje prihodnosti« (*Tretji dan* 26, 1997), »Rog – temelj prenove in zagotovilo prihodnosti« (*Zaveza* 14, 2004), »Pravi zmagovalci so tisti, ki so sprejeli žrtev« (*Zaveza* 16, 2006) in »Kočevski Rog« (*Communio* 16, 2006).

Dva izmed njegovih člankov sta neposredno povezana z njegovim razmišljanjem o vlogi in poslanstvu Teološke fakultete v Ljubljani. To sta: »Teološka fakulteta v službi naroda in Cerkve« (*Bogoslovni vestnik* 50, 1990) in »Praznovanje sv. Tomaža Akvinskega« (*Bogoslovni vestnik* 36, 1976).

Manjši del njegovih prispevkov obsega ocene naslednjih knjig: *Inkorporacija svečenika u Kristovo tajstveno tijelo* (Ivan Rogić), *Die Kirche* (Hans Küng), *Krščani na drugi način* (Juraj Kolarić), *Vera Cerkve* (Anton Strle), *Vodi me, dobrotna luč* (John Henry Newman), *Dogmatska konstitucija o Crkvi – Lumen Gentium*, *Komentar* (R. Brajčić, I. Kopic, N. M. Roščić, A. Strle, D. Dimitrijević), *Acta Ecclesiastica Sloveniae* 1.

Franc Perko je avtor uvodov oziroma spremnih besed naslednjih publikacij: *Začetnik krščanstva* (1977), *Cerkev in njena zgodovina. Zv. 7, Protestantska in kato-*

liška reformacija (1981), *Okrožnica Apostola Slovanov* (1985), *Tisoč let krščanstva v Rusiji* (1988), *Prehojena pot: ob sedemdesetletnici* (1990), *Šivanje raztrgane suknje* (1997), *Trnovski krog* (2003) in *Gospodov dan z Besedo* (2005).

3. Statistični podatki bibliografije Franca Perka

Pri zbiranju gradiva sem evidentiral 383 objavljenih spisov Franca Perka.⁷ Celotna njegova bibliografija po moji oceni predstavlja preko 450 del. V evidentirani bibliografiji se nahaja 1 knjiga, 1 knjižica, 10 skripta, 51 prispevkov v zbornikih, 14 soavtorskih del, 285 člankov, 21 drugih spisov (spremne besede, prispevki v *Letu svetnikov* in *Enciklopediji Slovenije*, 2 magistrski deli, doktorska disertacija idr.). V sedeminštiridesetih letih svojega življenja, ko je bil aktiven z objavljanim svojih spisov, je objavil povprečno skoraj deset spisov na leto (upoštevajoč predvidevano število njegovih spisov, to je 450). V obdobju, ko je bil predavatelj na Teološki fakulteti v Ljubljani (1964–1986), je objavil več kot polovico vseh svojih objavljenih spisov. To v povprečju znaša približno 10,6 spisov letno. Največ bibliografskih enot nosi letnico 1979. Takrat je v tedniku *Družina* redno objavljajl članke pod rubriko »Luč narodov«.

Njegova bibliografija vsebuje le eno knjigo, katere avtor je sam. Njen naslov je *Verstva v Jugoslaviji* (1978). Kot samostojen avtor je objavil svoje predavanje v knjižici *Eden je Gospod* (1973). Svoje prispevke je objavljajl v naslednjih zbornikih: *V edinosti: ekumenski zbornik: Kraljestvo božje* (34 prispevkov), *Zborniki predavanj s teološkega tečaja za študente in izobražence o aktualnih temah* (8 objavljenih predavanj), *Desetletnica Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LRS* (1959; 1 prispevek), *Šesti občni zbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LRS* (1961; 1 prispevek), *Prolegomena Ad Acta Congressus historiae slavicae Salisburgensis in memoriam ss. Cyrilli et Methodii anno 1963 celebrati* (1964; 1 prispevek), *Cerkev kot božje ljudstvo: pogloblitve ideje drugega vaticanskega koncila o Cerkvi in njenem življenju* (1973; 4 prispevki), *Slomškov simpozij v Rimu* (1983; 1 prispevek) in *Zbornik prispevkov: Znanstveno srečanje Ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije* (1990; 1 prispevek).

Kot avtor enega ali več poglavij je sodeloval pri nastajanju naslednjih publikacij: *Srečanja: Dogodki, misli in pobude ob stikih pravoslavnih in slovenskih katoliških bogoslovcev* (1965), *Za edinost kristjanov* (1969), *Prešernov koledar za leto 1970* (1969), *Pot k veri* (1972), *Človek in kristjan v današnji slovenski družbi in Cerkvi* (1979), *Bomo preživeli?* (1982), *Stvarjenje* (1983), *Koledar Mohorjeve družbe za leto 1970* (1969), *Mohorjev koledar 1990* (1989), *Mohorjev koledar 2000* (1999) in *Mohorjev koledar 2004* (2003). Poleg zbornikov so nekatera njegova predavanja objavljena v naslednjih publikacijah: *Cerkev kot božje ljudstvo: pogloblitve ideje drugega vaticanskega koncila o Cerkvi in njenem življenju* (1973), *Draga 1980: zbornik petnajstih študijskih dni* (1981), *Kateheza – vzgoja za nove odnose* (1990). V različnih publikacijah je skupno število vseh njegovih objavljenih predavanj 17.

⁷ Ta podatek ne vsebuje člankov Franca Perka, ki jih je objavil v tedniku *Družina* v obdobju 1987–2008.

Svoje članke in druge prispevke je objavljaval v številnih serijskih publikacijah v Sloveniji: *Družina* (v obdobju 1968–1986 je v njej objavil 94 člankov), list beograjske nadškofije *Blagovest* (89 prispevkov), *Cerkev v sedanjem svetu* (33 člankov), *Nova pot* (20 člankov), *Bogoslovni vestnik* (15 člankov), *Znamenje* (10 člankov), *Božje okolje* (8 člankov), *Communio* (1 prispevek), *Delo* (1 članek), *Glasnik SDD* (4 članki), *Regional Contact* (1 članek), *Tretji dan* (2 članka), *Zaveza* (2 prispevka). V tujini so bili objavljeni naslednji njegovi članki: na Hrvaškem v reviji *Služba božja* (1 članek), v ZDA v reviji *The Catholic World Report* (1 članek), v Argentini v glasilu *Svobodna Slovenija: Eslovenija libre* (1 članek), v Avstraliji v reviji *Misli* (1 članek) in v Kanadi v reviji *Božja beseda* (1 članek).

Sodeloval je pri nastajanju dela *Enciklopedija Slovenije* kot sodelavec v strokovnih odborih za pripravo *Enciklopedije Slovenije* in kot pisec člankov (*Enciklopedija Slovenije* 1987, VII in IX). Sodeloval je v štirih uredniških odborih. Poleg ekumenskega zbornika *V edinosti (Kraljestvo božje)* je bil član uredniškega odbora še pri pastoralni reviji *Cerkev v sedanjem svetu*, v glasilu Teološke fakultete *Bogoslovni vestnik* in v listu beograjske nadškofije *Blagovest*.

4. Sklepna misel

Obširna bibliografija Franca Perka nam kaže, da je bil plodovit pisec, ki je svoje članke objavljaval v številnih revijah. Prav tako je s svojimi prispevki obogatil precej zbornikov. Več kot polovica vseh objavljenih del obravnava nauk o Cerkvi, vsako četrto je ekumensko obarvano. Druge teme, ki so prisotne v njegovih spisih, so naslednje: sveta brata Ciril in Metod, Franc Grivec, Teološka fakulteta, zgodovina Cerkve, življenje svetnikov in drugih pomembnih cerkvenih osebnosti, verstva, dialog, ateizem, liturgija, zakramenti, pastorala, Cerkev na Slovenskem, teološka antropologija, Cirilmetodijsko društvo, položaj kristjanov v družbi, škofovanje v Beogradu, vojna in posledice vojne na zahodnem Balkanu, komunistično nasilje in poveljni poboji, ocene knjig ter spremne besede. Številna objavljena predavanja kažejo na to, da je bil priljubljen predavatelj. Količina objavljenih del o različnih področjih nam govori, da je zelo pomembno vplival pri posredovanju koncilskega pogleda na Cerkev in edinost kristjanov na Slovenskem. S svojim razumljivim in nekoliko preprostejšim načinom pisanja je približeval vsebino nauka o Cerkvi in drugih področij širši javnosti. Sodelovanje pri nastajanju *Enciklopedije Slovenije* nam dokazuje, da je bil ugleden strokovnjak za področje teologije. Prav tako je s svojim sodelovanjem v Mednarodni teološki komisiji pri Kongregaciji za nauk vere, Katoliško-pravoslavni komisiji za dialog (Perko 2006, 3) ter z vodenjem beograjske nadškofije in metropolije imel mednarodni ugled. Njegova dela nam kažejo Franca Perka kot osebnost z narodno zavestjo, krščansko širino, pokoncilsko usmerjenostjo in z dobrim poznavanjem zapletenih vprašanj zблиževanja različnih krščanskih skupnosti (1978, 216).

Reference

- Leto svetnikov.** 1968–1973. 4 zv. Ur. Maks Miklavčič in Jože Dolenc. Ljubljana: Zadruga katoliških duhovnikov.
- Perko, Franc.** 2006. *Curriculum vitae* – dr. Franc Perko, upokojeni beograjski nadškof, napisan 17. januarja na Mali Loki. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani: arhiv nadškofa Franca Perka. Rokopis.
- . 1978. *Verstva v Jugoslaviji*. Celje: Mohorjeva družba.
- . 1973. Štefan Slepí, srbski despot. V: *Leto svetnikov 1968–1973*, 4:72–73.
- . 1972a. Štefan Prvovenčani, srbski kralj. V: *Leto svetnikov 1968–1973*, 3:627–628.
- . 1972b. Gorazd in Kliment Ohridski ter drugi učenci Cirila in Metoda (Naum, Angelar in Sava). V: *Leto svetnikov 1968–1973*, 3:216–225.
- . 1972c. Mihael, prvi kijevski škof. V: *Leto svetnikov 1968–1973*, 3:689.
- . 1972d. Ciril in Metod, slovanska blagovestnika. V: *Leto svetnikov 1968–1973*, 3:53–70.
- . 1971. *Nauk o Cerкви (Ekleziologija)*. Skripta. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- . 1970. Škof Josip Strossmayer – glasnik jugoslovanske ideje in miselnosti 2. vatikanskega koncila. *Nova pot* 22, št. 10–12:491–496.
- . 1969. Stiki in sodelovanje s pravoslavnimi brati. *Cerkev v sedanjem svetu* 3, št. 7–8:159–160.
- . 1963. Filozofija in teologija sv. Cirila in Metoda. Doktorska disertacija. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Sorč, Ciril.** 2003. Franc Grivec o pradednih časteh. V: *Grivčev simpozij v Rimu*, 165–184. Ur. Edo Škulj. Celje: Mohorjeva družba.
- Stegnar, Marko.** 2013. Prispevek nadškofa Franca Perka na teološkem in ekumenskem področju. Diplomsko delo. Ljubljana: Teološka fakulteta.